

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-250 30 00
www.hkr.se

Självständigt arbete, Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i
fritidshem, 15 hp
HT 2023
Fakulteten för lärarutbildningar

Uteverksamheten – en tolkningsbar möjlighet

En studie om hur lärare i fritidshem resonerar kring sitt uppdrag utomhus

Pontus Jönsson och Jimmy Karlsson

Författare

Jimmy Karlsson och Pontus Jönsson

Titel

Uteverksamheten – en tolkningsbar möjlighet

En studie om hur lärare i fritidshem resonerar kring sitt uppdrag utomhus

Engelsk titel

Outdoor activities – an interpretable opportunity

A study on how teachers in leisure-time centers reason about their outdoor assignment

Handledare

Patrik Ehrlow

Bedömande lärare

Charlotte Tullgren

Examinator

Sara Lenninger

Sammanfattning

Fritidshemmets verksamhet ska bedrivas både inomhus och utomhus och det finns många fördelar med att bedriva utomhusundervisning. Med bakgrund mot detta riktar sig studiens syfte mot hur lärare i fritidshem resonerar kring sitt uppdrag gällande utomhusverksamheten. Frågeställningarna som besvaras är vad är lärare i fritidshems uppfattning av sitt uppdrag gällande utomhusverksamheten samt hur beskriver lärare i fritidshem att de agerar i utomhusverksamheten utifrån sin uppfattning av uppdraget.

Studien är en kvalitativ studie som använder semistrukturerade intervjuer på ett subjektivt urval av sex lärare i fritidshem. Studien använder sig av hermeneutik som vetenskaplig teori och för att kunna tolka fram ett resultat används en hermeneutisk tolkningsanalys. Resultatet presenteras i fyra kategorier: Tolkningsbart uppdrag, Stimulerande uteverksamhet, Fokus på hindrande faktorer för uteverksamhet samt Engagemangets påverkan på uteverksamhet.

Lärare i fritidshem uppfattar sitt uppdrag som tolkningsbart och använder helst utflykter för att bemöta läroplanen, vilket kan bero på att skolgården betraktas som ostimulerande. Uppdragsbeskrivningen i läroplanen uppfattas innebära många möjligheter men fokus lades i stället på upplevda hinder för att bedriva en önskad verksamhet. Engagemang är en stark bidragande faktor för att bedriva en bra uteverksamhet och bristen på rätt utbildning visar sig framför allt vid planerings- och utvärderingsfasen.

Författarna till föreliggande studie föreslår att lärare i fritidshem i större utsträckning fokuserar på möjligheterna i det tolkningsbara uppdraget samt ökar samverkan och engagemang för att kunna utveckla sin uteverksamhet.

Ämnesord

Fritidshem, lärare i fritidshem, utomhusverksamhet, fritidshemmets uppdrag, hermeneutik.

Author

Jimmy Karlsson and Pontus Jönsson

Title

Outdoor activities – an interpretable opportunity
A study on how teachers in leisure-time centers reason about their outdoor assignment

Supervisor

Patrik Ehrlow

Assessing teacher

Charlotte Tullgren

Examiner

Sara Lenninger

Abstract

The activity of the leisure-time center should be conducted both indoors and outdoors, and there are many advantages to conducting outdoor education. In light of this, the purpose of this study is aimed at how teachers in leisure-time centers reason about their assignment regarding outdoor activities. The research questions that is addressed is what teachers in leisure-time centers perceives as their assignment regarding outdoor activities and how they describe their actions in outdoor activities based on their understanding of the assignment.

This study is a qualitative study that utilizes semi-structured interviews with a subjective sample of six teachers in leisure-time centers. The study use hermeneutics as a scientific theory, and a hermeneutic interpretation analysis is used to interpret results. The results are presented in four categories: Interpretable assignment, Stimulating outdoor activities, Focus on hindering factors for outdoor activities, and the Impact of engagement on outdoor activities.

Teachers in leisure-time centers perceive their assignment as interpretable, and they prefer to use outings to address the curriculum, which may be because the schoolyard is considered unstimulating. The job description in the curriculum is seen to offer many possibilities, but instead, the focus was on perceived obstacles to conducting the desired activities. Engagement is a strong contribution factor to conducting successful outdoor activities and the lack of proper education is particularly evident during the planning and evaluation phases.

The authors of this study suggest that teachers in leisure-time centers focus more on the possibilities in the interpretable assignment and increase collaboration and engagement to develop their outdoor activities.

Keywords

Leisure-time centers, teachers in leisure-time centers, outdoor activities, the leisure-time centers assignment, hermeneutics

Innehållsförteckning

Inledning	8
Avgränsningar och begrepp	9
Syfte och frågeställning.....	10
<i>Syfte</i>	10
<i>Frågeställning</i>	10
Forskningsöversikt	10
Fritidslärares uppdrag och yrkesroll.....	10
Utomhuspedagogik och utomhusverksamhet	13
Teoretiskt perspektiv	16
Hermeneutik	17
Filosofisk hermeneutik.....	17
Metod	18
Urval.....	19
Datainsamling	19
Etiska överväganden	20
Genomförande	21
Analysmetod	23
<i>Hermeneutisk tolkningsanalys</i>	23
Förförståelse.....	25
Resultat	26
Tolkningsbart uppdrag	26
Stimulerande uteverksamhet	28
Fokus på hindrande faktorer för uteverksamhet.....	29
Engagemangets påverkan på uteverksamheten	30
Diskussion	32
Konklusion	32
Tolkningsbart uppdrag	33
Stimulerande uteverksamhet	34
Fokus på hindrande faktorer för uteverksamhet.....	36
Engagemangets påverkan på uteverksamheten	37
Metoddiskussion	38
Implikation och vidare forskning	40

Referenslista.....	42
Bilaga 1.....	47
Bilaga 2.....	49

Inledning

Att utveckla goda lärandemiljöer ingår i lärarens uppdrag (Jacobsson, 2017).

Miljön på fritidshemmet kan ses som ett didaktiskt redskap, med detta redskap bygger läraren i fritidshem upp sammanhang som stimulerar barnet både i grupp, individuellt, inomhus samt utomhus (Hippinen Ahlgren, 2017). Att använda sig av utevistelse har visat sig ha en lugnande effekt på eleverna samt minskar stress och hjälper eleverna att bibehålla sin koncentration under resterande delar av dagen (Hunter et. al 2019). Att eleverna får möjlighet att känna lugn och minskad stress kan kopplas till fritidshemmets styrdokument eftersom Skolverket (2022) är tydlig med att fritidshemmet ska erbjuda eleverna möjlighet till rekreation.

Utomhusmiljön erbjuder också stora möjligheter till att anpassa verksamheten utifrån elevernas behov, intresse och initiativ vilket är det som fritidshemmets verksamhet skall utgå ifrån (Skolverket, 2022).

Att använda sig av utemiljön erbjuder ett flertal möjligheter till att låta eleverna träna på sina förmågor. Fritidsläraren ska anta ett didaktiskt förhållningssätt till barnens utevistelse och utveckla strategier för hur barnens intressen, behov och initiativ kan tillvaratas och stödjas (Holmberg, 2021). Synen på vilket perspektiv pedagogen skall ha och i hur stor utsträckning pedagogen skall vara aktiv och delaktig i utomhusverksamheten kan dock skilja sig från pedagog till pedagog. Hippinen Ahlgren (2017) beskriver att aktiva och delaktiga pedagoger i fritidshemmet oftare använder sig av perspektivet situerat lärande. Detta innebär att pedagogerna lär sig och utvecklar en större förståelse samt erhåller kunskaper att kunna utveckla fritidshemmets verksamhet då lärande sker genom deltagande i elevgruppen (Hippinen Ahlgren, 2017).

Enligt Skolverket (2022) ska fritidshemmets uppdrag innefatta utevistelser under olika årtider. Dock kan fritidshemmets uppdrag enligt Närvänen och Elvstrand (2014) uppfattas som otydligt av lärare i fritidshem, vilket kan skapa problem i verksamheten. Mycket av forskning av det otydliga uppdraget i fritidshemmet har åstadkommit innan Skolverket presenterade sin nya läroplan 2022. Dock har inga nämnvärda förändringar skett i den nya läroplanen gällande kapitel fyra som

handlar om fritidshemmet (Skolverket, 2023). Därmed kan en diskussion föras utifall lärare i fritidshem fortfarande anser sitt uppdrag som otydligt. Frågan om lärare i fritidshem fortfarande anser sitt uppdrag otydligt är en intressant aspekt och är något som kommer behandlas i föreliggande studie.

Fritidshemmets uppdrag (och därmed även yrkesrollen) förändrats genom åren, vilket har gett yrkesrollen nya dimensioner och nya konstellationer av arbetslag har skapats (Hippinen Ahlgren, 2017). Den stora variationen av personal på fritidshem kan innebära olika synsätt på fritidshemmets uppdrag samt olika arbetssätt för att bemöta detta uppdrag. Detta gäller även om personalen är utbildad lärare i fritidshem och har utbildning inom området, vilket bekräftas av Szczepanski och Dahlgren (2011) som beskriver att det ofta är brist på samstämmighet kring utomhuspedagogik. Utifrån detta så kommer denna studie att inrikta sig på utomhusverksamheten på fritidshem och hur lärare i fritidshem ser på sitt uppdrag gällande fritidshemmets utomhusverksamhet.

Avgränsningar och begrepp

Med lärare i fritidshem menas i föreliggande studie de som har lärarlegitimation för fritidshem, oavsett om de har en gammal eller ny utbildning. Lärare i fritidshem är enligt Ackesjö et. al (2016) en egen profession som innehar kunskaper som skiljer dem från övriga professioner (såsom resurspedagog eller elevassistent) som befinner sig i verksamheten. Därmed har denna studie inriktat sig på lärare i fritidshem som målgrupp då den har störst möjlighet till kunskap gällande fritidshemmets uppdrag utifrån läroplanen. I föreliggande studie identifieras läroplanen som Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Skolverket, 2022). Studien försöker inrikta sig mot fritidshemmets utomhusverksamhet snarare än begreppet utomhuspedagogik, detta då studien vill belysa det aktiva fritidshemsuppdraget snarare än allmän utomhuspedagogik som kan finnas i många olika sammanhang. Dock kan begreppet utomhuspedagogik benämnas under rubriken tidigare forskning. Studien fokuserar även på fritidslärares uppdrag, med detta menas det uppdrag som finns beskrivet för

fritidshemmet i Skolverkets läroplan (Skolverket, 2022).

Syfte och frågeställning

Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur lärare i fritidshem resonerar kring sitt uppdrag gällande utomhusverksamheten.

Frågeställning

1. Vad är lärare i fritidshems uppfattning av sitt uppdrag gällande utomhusverksamheten?
2. Hur beskriver lärare i fritidshem att de agerar i utomhusverksamheten utifrån sin uppfattning av uppdraget.

Forskningsöversikt

Här presenteras en översikt av forskning som betraktas vara relevant för studiens syfte och frågeställning. Bristen på forskning med specifik inriktning om fritidshemmets utomhusverksamhet och fritidsläraarnas agerande i denna miljö identifierar att det finns en kunskapslucka inom området. Dock kommer här presenteras forskning gällande fritidslärarens uppdrag, fördelar och nackdelar med utomhuspedagogik samt forskning kring fritidslärares engagemangsnivå i undervisning. Dessa delar kan anses väl bemöta studiens syfte och frågeställning.

Fritidslärarens uppdrag och yrkesroll

Ludvigsson och Falkner (2019) beskriver i sin forskning gällande lärare i fritidshems institutionella identitet att fritidshemmet är som ett gränsland i det svenska utbildningslandskapet och att lärare i fritidshem upplever att deras

uppdrag är otydligt. Deras forskningsresultat visar även att lärare i fritidshem upplever att rektorerna har bristande kunskaper gällande fritidshemmet, vilket leder till brister i ledarskapet. Att lärare i fritidshem kan anses ha ett otydligt uppdrag bekräftas av Närvänen och Elvstrand (2014). Lärarna i fritidshem som deltog i deras forskningsprojekt om gränsdragningar mellan fritidshem och skola uttryckte ett starkt intresse av att både yrkesrollen och det pedagogiska uppdraget måste tydliggöras. Boström och Berg (2018) har forskat kring läroplansimplementering och korstryck i fritidshemmets arbete. Deras resultat visar att fritidspedagogerna i studien betonar sociala färdigheter samt att upplevda hinder i fritidsverksamheten kunde vara brist för tid till läroplansimplementering samt oklarheter i styrdokumentens innehållsbeskrivning (Boström & Berg, 2018). Att fritidslärares uppdrag och yrkesroll kan uppfattas otydligt har stor relevans i föreliggande studie då det kan innebära att personal kan uppfatta och agera olika gällande bland annat utomhusverksamheten, även om de har samma uppdrag.

Ljusberg och Holmberg (2019) diskuterar även de att både den existerande fritidshemspedagogiken och framskrivningen av hur en lärare i fritidshem ska agera beskrivs som diffust. Författarna diskuterar vidare att en lärare i fritidshem behöver vara en specialist på att vara aktivt passiv samt passivt aktiv. Att vara aktivt passiv innebär att vara tillbakadragen i sin närvaro och att vara passivt aktiv innebär att vara närvarande men minimera inblandning (Ljusberg & Holmberg, 2019). Detta tyder på att lärare i fritidshem har ett krävande uppdrag när det gäller sin pedagogik, läraren behöver vara ständigt engagerad men med olika förhållningssätt beroende på situationen. Att lärare i fritidshem har en kravfylld yrkesroll anser även Haglund (2009) som i sin artikel presenterar diskurser kring afterschool-program och jämför sedan med svenska fritidshem. Haglund (2009) diskuterar att innehållet i fritidsverksamheten ska utveckla barnet i någon mening, detta anses viktigt både för svenska fritidshem och amerikanska after-school programs.

Enligt resultatet i en artikel av Hjalmarsson (2013) gällande hur lärare i fritidshem upplever och tolkar sitt arbete så förekommer ofta aktiviteter i fritidshemmet som en strategi för att hantera stora elevgrupper snarare än att fokusera på att bidra till

lärandet. Detta innebär att personal i fritidshem kan ha svårt att förklara hur aktiviteterna kan bidra till måluppfyllelse och lärande (Hjalmarsson (2013). Att aktiviteter och utomhusundervisning förbättrar bland annat akademiska förmågor bekräftas av Becker et. al. (2017) som i sin litteraturstudie studerat effekter av utomhuspedagogik.

Fritidsverksamheten försvåras av faktorer som stora barngrupper samt begränsande lokaler, detta påverkar verksamheten genom att personal ofta väljer bort sådant som utflykter och aktiviteter med mindre barngrupper och fokuserar på tillsyn (Andersson, 2013). För att erhålla det som i fritidsverksamheten kan betraktas som nyttiga aktiviteter som utvecklar barnet så ställs en hel del krav på personalen och deras utbildning (Haglund, 2009). Synsättet att aktiviteter kan ses som ett sätt att hantera grupper eller att utflykter väljs bort för att fokusera på tillsyn innebär en prioritering av uppgifter inom fritidslärares uppdrag. Detta har en tydlig koppling till föreliggande studie som är riktad mot hur lärare i fritidshem uppfattar och agerar gentemot sitt uppdrag.

Att det kan vara stor skillnad på både synsättet på, och genomförande av, aktiviteter i fritidshemmet bekräftas av Lager (2020). Där beskrivs att fritidshem kan delas in i tre typer: det övergivna fritidshemmet, det aktivitetsbaserade fritidshemmet och det gemenskapande fritidshemmet. I det övergivna fritidshemmet blir barnen lämnade åt sig själva på grund av bland annat inget planerat innehåll, stor del utbildad personal samt slitna lokaler och material. Gällande det aktivitetsbaserade fritidshemmet erbjuds aktiviteter under någon timme på eftermiddagen medan resten av tid har inget tydligt innehåll, detta på grund av att blandningen utbildad/utbildad personal samt delade lokaler med skolan. Det gemenskapande fritidshemmet beskrivs som en arena där innehållet är självvalt, gemensamt och långsiktigt. Detta kännetecknas av att aktiviteterna är både lärarledda och elevinitierade, fritidshemmet har egna lokaler samt att personalen består till stor del av utbildade lärare i fritidshem med ett gemensamt förhållningssätt (Lager, 2020).

Perselli och Haglund (2022) benämner i analysen i sin artikel att det framträder ett tydligare barnperspektiv samt ges större utrymme för elevdelaktighet med

oplanerad aktivitet jämfört med planerad aktivitet. Detta kan anses stå lite i kontrast mot de fördelar som Lager (2020) beskrivit i stycket ovan gällande att organisera aktiviteter. Det framkommer också i Persellis och Haglunds (2022) artikel att även i oplanerad undervisning bör fritidshemsläraren vara närvarande, engagerad och inlyssnande (till exempel genom informella samtal) för att kunna uppmärksamma vad som är meningsfullt för eleverna i situationen. Därmed måste lärare i fritidshem vara närvarande och engagerad i samtliga situationer i fritidshemsverksamheten (Perselli & Haglund, 2022). Att vara närvarande och engagerad går att tolka som att personalen bör vara aktiv i verksamheten, att vara aktiv i verksamheten kan dock ske på olika sätt. Detta kan kopplas till att personal behöver kunna vara både aktivt passiv samt passivt aktiv i sin verksamhet (Ljusberg & Holmberg, 2019).

Utomhuspedagogik och utomhusverksamhet

En del av kraven som finns på fritidslärarna är att bedriva utomhuspedagogik för att bemöta måluppfyllelsen i verksamheten, detta belyser Faskunger et al. (2018) i en kunskapsöversikt om vad utomhusundervisning betyder för lärande i grundskolan. Dock kan fritidslärarnas roll ibland anses otydlig, därmed bör Sverige införa ett nationellt program kring utomhuspedagogik för att öka kunskapen (Faskunger et al., 2018). Att yrkesrollen för lärare i fritidshem kan uppfattas otydlig bekräftas av Ljusberg och Holmberg (2019). Användandet av utomhuspedagogik bidrar både till att möjliggöra sundare levnadsvanor för eleverna och att det förbättrar deras måluppfyllelse i skolan. Dock anser författarna att forskningen kring utomhuspedagogik i Sverige är bristande när det kommer till longitudinella studier (Faskunger et al., 2018).

I länder som USA, Canada, Nya Zeeland och Australien används utomhuspedagogiken flitigt i den praktiska verksamheten med eleverna samtidigt som den hela tiden samverkar med den forskning och utbildningsverksamheten som finns (Åkerblom, 2005). Åkerblom (2005) riktar sin artikel mot utemiljöns funktion och betydelse i skolans verksamhet och beskriver en brittisk organisation

vid namn learning Through Landscapes samt den kanadensiska Evergreen. Dessa organisationer lyfter fram skolans utemiljö som en pedagogisk resurs och använder begreppet Learnsapes för att belysa den möjlighet som utemiljö erbjuder för den pedagogiska utvecklingen. Becker et. al. (2017) beskriver i sin studie hur elever i Danmark och England förbättrar sina sociala samt akademiska förmågor men även sitt mående genom att erbjudas regelbunden utomhusundervisning.

Szczepanski och Dahlgren (2011) har genomfört en intervjustudie kring lärande och undervisning utomhus. Enligt författarna så är syftet med utomhuspedagogiken att erbjuda eleverna möjlighet att utveckla sina färdigheter, attityder och kunskaper genom att vistas i utomhusmiljö och naturen, detta medför en större miljömedvetenhet och ett större ansvarstagande för närmiljön (Szczepanski & Dahlgren, 2011). Detta ligger väl i linje med det Åkerblom (2005) beskriver om utemiljö och pedagogisk utveckling som en resurs. Det vanligaste vid miljö- och utomhusundervisning är enligt Szczepanski och Dahlgren (2011) att läraren använder sig av strategier som kallas ”hands – on”. Den går ut på att eleverna erbjuds att skapa erfarenheter direkt genom att fysiskt arbeta med något och på så vis lära sig i stället för att läsa texter. Metoden att arbeta med direkta erfarenheter är något som grundades för längesedan av bland annat filosofen Jean-Jacques Rousseau samt teologen och pedagogen Johan Amos Comenius (Szczepanski & Dahlgren, 2011). Utomhuspedagogik har under en längre tid fått mer och mer plats i förskolornas och skolornas verksamheter runt om i Sverige. Det är dock också tydligt att det inte finns någon enighet kring vilka kännetecken som verksamheterna har för just utomhuspedagogiken (Szczepanski & Dahlgren, 2011).

Szczepanski och Dahlgren (2011) menar på att det finns nackdelar med att det inte finns någon samstämmighet kring utomhuspedagogiken. Även om Bergström och Tronvik (2012) beskriver att det finns många fördelar med utomhuspedagogik så kan de olika uppfattningarna gällande området enligt Szczepanski och Dahlgren (2011) leda till att vissa delar av området kan utebli, detta på grund av en varierad tolkning av utomhuspedagogiken. Att det inte alltid finns samstämmighet kring

lärandet utomhus är intressant för vår studie eftersom studien inriktar sig på hur olika lärare i fritidshem resonerar kring sitt uppdrag gällande utomhusverksamhet. I ett sådant resonemang bör olika sidor beaktas. Det är därmed av stor vikt att både fördelar och nackdelar med utomhusverksamhet lyfts fram.

Szczepanski och Dahlgren (2011) såg i sin metaanalys att ett stort hinder enligt lärarna för att använda sig av utomhusverksamheten var deras osäkerhet kring undervisningssituationen ute. Andra faktorer som också framkom var deras begränsning av tid och resurser för att kunna genomföra undervisningen utomhus samt stöttning från ledningen och kollegorna (Szczepanski & Dahlgren, 2011). Gyllencreutz et al. (2020) skriver i resultatet i sin studie att det florerar olika synsätt bland lärare gällande risker i elevernas utomhuslek på skolgården, lärarna tenderar att grunda sitt synsätt utifrån sunt förnuft och personliga erfarenheter snarare än ur ett professionellt perspektiv.

Trots vissa risker med undervisning utomhus finns det flera fördelar. Genom utomhuspedagogiken så erbjuds kroppens behov av rörelse samt att tankeverksamheten i hjärnan stimuleras av de olika intrycken som utomhusverksamheten erbjuder (Bergström & Tronvik, 2012). Bergström och Tronvik (2012) skriver även att med utomhusverksamhet bidrar vi till att elevernas motivation och kreativitet ökar samtidigt som den sociala relationen mellan både pedagogen och eleven men även mellan eleverna förstärks. Jordet (2007) skriver att stora delar av samtliga undervisningsämnen och teman kan flyttas utomhus, detta eftersom elever och lärare hämtar impulser från den fysiska och sociala omgivningen. De sociala relationerna mellan lärare och elev stärks, vilket innebär att utomhusundervisning och inomhusundervisning kan komplettera varandra (Jordet, 2007). Att vara ute i naturen förbättrar bland annat ökad inlärningsförmåga genom aktiva sinnen, förbättring av minnet och koncentrationen samt förbättring av motoriken (Bergström & Tronvik, 2012). Det är därmed av stor vikt att lärare lär sig att variera undervisningen med både inne- och utomhusverksamhet (Bergström & Tronvik, 2012).

Även Szczepanski (2013) resonerar kring fördelar med undervisning utomhus. Hans studie påvisar att platsens betydelse för lärande och undervisning utomhus)

kan definieras utifrån fyra perspektiv med fokus på plats-aspekten: 1. Rumsperspektivet, som relateras till möjligheterna att upptäcka andra lärmiljöer och pedagogiskt användbara ställen. 2. Kunskapsperspektivet, som relateras till möjligheterna att förena teori och praktik, tillämpa ett kroppsligt sinnligt lärande, samt att skapa variationsrika möten med olika fenomen. 3. Miljöperspektivet, som relateras till möjligheterna att skapa en utomhusplattform för miljöarbete. 4. Tidsperspektivet, som utomhus relateras till möjligheterna att disponera tiden på ett friare sätt. Schemabundna tidsstrukturer uppfattas luckras upp i det platsrelaterade naturmötet vilket upplevs minska stressnivån.

Sammanfattningsvis verkar forskningsöversikten alltså tyda på att både fritidslärares uppdrag samt hur fritidsläraren ska agera mot uppdraget kan uppfattas som diffust. Detta kan enligt forskningen resultera i att fritidsverksamhetens aktiviteter inte alltid har ett tydligt syfte. Det diffusa uppdraget involverar även uppfattningen av utomhuspedagogik och utomhusverksamhet, där forskning framhäver en brist på samstämmighet. Dock verkar forskning vara tydlig med att det finns betydligt fler fördelar än nackdelar med utomhuspedagogik. Föreliggande studies syfte är att undersöka hur lärare i fritidshems resonerar kring sitt uppdrag gällande utomhusverksamheten. Då forskningen starkt tyder på ett diffust fritidsuppdrag och att forskningen även presenterar stor nytta av utomhusverksamhet passar föreliggande studie in i forskningsfältet på ett relevant sätt. Då det nyligen presenterats en ny läroplan, Lgr22, finns det en brist på forskning mot den nya läroplanen. Därmed är en kunskapslucka identifierad vilket innebär att föreliggande studie även passar in som en uppdatering gällande utifall uppdraget fortfarande kan upplevas otydligt.

Teoretiskt perspektiv

I detta avsnitt presenteras en redogörelse för den teoretiska utgångspunkt som finns i föreliggande studie. Studien utgår ifrån hermeneutiken, vilket innebär att det är det perspektivet som kommer ligga som en röd tråd gällande hur författarna

närmar sig forskningsfenomenet samt hur den insamlade datan kommer betraktas och analyseras.

Hermeneutik

Studiens syfte är att undersöka hur lärare i fritidshem resonerar kring sitt uppdrag gällande utomhusverksamheten. Ett teoretiskt perspektiv som kan anses passande till denna studie är hermeneutiken, vilket kan styrkas av att Brinkkjær och Høyen (2020) skriver att ordet hermeneutik betyder tolkning, uppfattning, förklaring, översättning. Wallén (1996) instämmer gällande tolkningens stora betydelse inom hermeneutik genom att skriva att hermeneutik kan översättas med tolkningslära samt att den även kan ses som en allmän lära om kommunikation och förståelse.

Utvecklingen av hermeneutiken har skapat den hermeneutiska cirkeln, vilket innebär att helheten kan förstås utifrån delen och delen utifrån helheten (Brinkkjær & Høyen (2020)). Att växla mellan del- och helhetsperspektiv vid tolkandet bekräftas även av Wallén (1996). Om forskaren utvecklar en tolkning där delarna inte harmoniserar med helheten kan detta vara ett tecken på att forskaren inte har förstått texten (Gilje, 2020). Forskaren som tolkar en text (till exempel en noggrant utskriven intervju) börjar med att först läsa hela intervjun för att förstå helheten, därefter läsa de olika delarna för att erhålla förståelse för dessa (Patel & Davidson, 2019). Att använda sig av intervjuer är därmed ett bra arbetssätt för hermeneutiska forskare, detta är väldigt passande då denna studie är en kvalitativ intervjustudie. Hermeneutiken kan tillämpas inom det pedagogiska området både på gruppers och enskilda individers perspektiv (Brinkkjær & Høyen, 2020), detta är något som ligger väl i linje med studiens syfte och frågeställning.

Filosofisk hermeneutik

Brinkkjær och Høyen (2020) skriver om Gadamer, som har haft stor inverkan på den filosofiska hermeneutiken. Enligt Gadamer så kan vi människor aldrig betrakta något neutralt utan att vi alltid tar med oss våra egna fördomar och vår

enskilda förståelse in i situationer som vi möter. Dessa situationer har som syfte att ge oss ny förståelse och kunskap för att kunna handskas med de vi möter i vår värld. Människans förståelsehorisont är bestående av vår förståelse och våra fördomar vilket är det som skapar ramen för hur vi människor gör meningsfulla tolkningar av omvärlden. Gadamer menar på att förståelsehorisonten hela tiden förändras utefter nyfunna förståelser kring saker och förändras ständigt under livets gång (Brinkkjær & Høyen, 2020). Även Patel och Davidson (2019) skriver att forskaren inom filosofisk hermeneutik ska närma sig forskningsobjektet subjektivt utifrån sin egen förförståelse, denna förförståelse ses alltså inte som ett hinder utan som en tillgång när det gäller att tolka och förstå forskningsobjektet. Gilje (2020) skriver att det finns ingen ”neutral” eller ”objektiv” ståndpunkt i tolkningsarbete. Då författarna till föreliggande studie har stora erfarenheter inom fritidsverksamheten och därmed viss förförståelse som kommer påverka, så är detta ett tecken på att den filosofiska hermeneutiken kan vara ett passade teoretiskt perspektiv.

I föreliggande studie kommer den filosofiska hermeneutiken vara utgångspunkt i hur den insamlade datan kommer att tolkas. Tolkningen kommer ske med hjälp av en hermeneutisk tolkningsanalys, denna process kommer presenteras närmare i avsnittet Analysmetod.

Metod

I detta avsnitt presenteras metodvalen som utfördes för att undersöka hur lärare i fritidshem resonerar kring sitt uppdrag gällande utomhusverksamheten. Studien är en kvalitativ studie som använde semistrukturerade intervjuer. Urvalsmetoden var ett subjektivt urval och riktades endast mot utbildade lärare i fritidshem. Strävan efter en teoretisk mättnad resulterade i sex intervjuer som genomfördes både fysiskt och digitalt. Avsnittet avslutas med en redogörelse av författarnas etiska ställningstaganden.

Urval

Informanterna bestod av lärare i fritidshem som arbetade på olika fritidshem. Urvalsmetoden var ett subjektivt urval. Denscombe (2018) beskriver att subjektivt urval syftar till principen att det är ett relativt litet antal personer som avsiktligt valts ut som kan ge den bästa informationen. Ett subjektivt urval är en bra metod när forskaren har en viss kännedom om de människor och/eller företeelser som ska undersökas (Denscombe, 2018). Syftet med föreliggande studie fokuserar på hur lärare i fritidshem resonerar, för att kunna bemöta detta syfte på ett bra sätt valdes flera urvalspersoner ut för att erhålla möjligheten till olika resonemang och synsätt. Urvalet inkluderade olika kön, ålder, yrkeserfarenhet samt att urvalspersonerna representerade olika upptagningsområden. Detta kan kopplas till Denscombe (2018) som skriver att forskaren bör göra ett avsiktligt urval för att försäkra sig om att hela spektret av saker/människor inkluderas. Antalet informanter avgjordes utav en strävan efter teoretisk mättnad, vilket resulterade i sex informanter. Teoretisk mättnad beskrivs av Denscombe (2018) som när den nya datan snarare tycks bekräfta analysen än tillföra något nytt, det är då som urvalsprocessen avslutas och urvalet anses tillräckligt.

Datainsamling

Studien är en kvalitativ studie, detta ansågs passande då en kvalitativ metod enligt Patel och Davidsson (2019) använts för att beskriva ett ämne snarare än att mäta det. Genomförandemetoden i föreliggande studie var intervjuer. Denscombe (2018) skriver att intervjuer är en lämplig metod för att studera komplexa fenomen såsom åsikter och uppfattningar. Denna metod ansågs väl bemöta studiens syfte och frågeställningar som fokuserade på resonemang och tolkningar. Intervjufrågorna var öppna frågor med tillhörande följdfrågor. En stor flexibilitet gällande frågornas ordningsföljd fanns under intervjun för att erbjuda respondenten möjlighet att utveckla sina resonemang. Detta kan anses vara det som Denscombe (2018) kallar för semistrukturerad intervju, vilket innebär att intervjuaren har en färdig lista med ämnen och frågor som ska behandlas men att

intervjuaren även är flexibel gällande ordningsföljd och tillåter att den intervjuade utvecklar sina idéer. Stor vikt lades vid utformandet av frågorna, enligt Patel och Davidson (2019) är det viktigt att undvika långa, svåra och ledande intervjufrågor.

Under intervjuerna användes en intervjuguide (se bilaga 1). Intervjuguiden utgick ifrån Christoffersens och Johannessens (2015) beskrivning gällande hur en sådan guide bör utformas. De skriver att intervjun bör börja med faktafrågor som är enkla frågor med enkla svar för att etablera en relation till informanten, därefter övergår det till introduktionsfrågor där temat introduceras. Efter introduktionsfrågor kommer övergångsfrågor, där blir det en övergång mellan generella frågor till mer personliga, och efter dessa kommer själva nyckelfrågorna som ska utgöra huvuddelen av intervjun. I avslutningen av intervjun bör det finnas tid för avslutande kommentarer där tidigare eventuella oklarheter kan redas ut samt att informanten får möjlighet att lägga till något som ej tagits upp under intervjun. Christoffersen och Johannessen (2015) benämner även att komplicerade och känsliga frågor som informanten kan anse pinsamt, till exempel hygien, sexualitet och liknande, bör avhandlas mellan nyckelfrågorna och avslutningen. Sådana frågor var dock inte aktuella i föreliggande studie.

Intervjuerna skedde med en respondent åt gången. Enligt Denscombe (2018) är detta ett bra sätt då personliga intervjuer är lättare att arrangera och ger en större säkerhet gällande vilken information som kommer från vilken respondent. Denscombe (2018) skriver även att intervjuer med en respondent åt gången blir lättare att hantera och lättare att transkribera. Intervjuerna skedde ansikte mot ansikte antingen fysiskt eller digitalt och för att erhålla så fullständig dokumentation som möjligt så spelades intervjun in med ljudinspelning. Att intervjua ansikte mot ansikte samt använda ljudinspelning rekommenderas av Denscombe (2018).

Etiska överväganden

Vid varje forskningsstudie måste det tas hänsyn till forskningsetiska aspekter, detta gäller även mindre undersökningar såsom uppsatsarbeten (Patel & Davidson,

2019). Studien har tagit hänsyn till de fyra forskningsetiska huvudprinciper som beskrivs i Denscombe (2018): skydda deltagarnas intressen, garantera frivilligt deltagande med informerat samtycke, undviker falska förespeglingar samt följer nationell lagstiftning. Detta bemöttes i föreliggande studie genom att studieförfattarna försäkrade deltagarna om att de inte skulle komma till fysisk eller psykisk skada och att de behandlas rättvist och likvärdigt. Deltagarna försäkrades om att datan skulle behandlas konfidentiellt genom att respondenternas namn ej skulle nämnas utan ersättas av en kod under analysen.

Deltagarna fick det klargjort att deras deltagande var helt frivilligt och ett informerat samtycke skedde innan intervjun startade, detta samtycke signerades skriftligt av deltagaren (se bilaga 2 för Informationsbrev och försäkran om samtycke). Intervjuarna förklarade inledningsvis syftet med att spela in intervjun samt tillfrågade deltagarna om de godkänner att inspelning sker. Inspelningen skedde med en diktafon i stället för med intervjuarnas mobiltelefon, detta för att deltagaren ska känna sig trygg med att intervjun endast används i forskningssyfte. Studieförfattarna var öppna och ärliga med studiens syfte och hur datan kommer hanteras samt att författarna och studien inte bryter mot lagen på något sätt. Deltagarna blev informerade om att datan endast skulle användas till forskningsändamålet och att de får ta del av studieresultaten om de önskade.

Genomförande

I detta avsnitt presenteras författarnas tillvägagångssätt för att insamla data till föreliggande studie.

Kontakt via mail togs med rektorer på olika skolor i södra Sverige. Där informerades de om studiens syfte och frågan ställdes utifall rektorn godkände att vi kontaktade lärare i fritidshem på deras arbetsplats för eventuell intervju om personerna ville ställa upp. Samtliga rektorer gav tillåtelse samt mailadresser till anställda som var utbildade lärare i fritidshem. Därefter kontaktades sex lärare i fritidshem från olika skolor digitalt via mail eller Teams innehållande

informations- och samtyckesblankett samt frågan om de ville ställa upp på intervju. Digitala kontaktuppgifter till fler lärare i fritidshem på olika skolor sparades tillfälligt för att kunna användas utifall det skulle bli nödvändigt att eftersöka fler informanter. Dessa kontaktuppgifter raderades när föreliggande studies strävan efter mättnad uppnåddes. Samtliga sex kontaktade informanter accepterade deltagande och tid och plats för intervju bokades, intervjuerna skulle ske ansikte mot ansikte på informanternas respektive arbetsplats.

Inför intervjuerna hade en intervjuguide skapats. Den testades först på en lärare i fritidshem på en av studieförfattarnas arbetsplats för att undersöka utifall den var användbar. Efter testintervjun utfördes några justeringar i formuleringarna på frågorna så de skulle uppfattas enklare för mottagaren att förstå.

Intervjuerna varade ungefär 30 minuter, plus tid innan för presentation och klargörande av samtycke samt tid efteråt för summering och avsked. Innan intervjun startades samlades blanketten med påskrivet informerat samtycke in. En av intervjuerna fick genomföras digitalt via Teams då informanten var hemma sjuk men ville fortfarande delta i intervjun vid det inbokade tillfället. Det påskrivna skriftliga samtycket fick då visas upp i kameran samt att blanketten samlades in i efterhand. Samtliga intervjuer spelades in via diktafon, detta gällde även den digitala intervjun då ingen videospelning skulle ske, och vid samtliga intervjuer var båda studieförfattarna närvarande. Vid varje intervju var en av författarna mer drivande i frågeställningen medan den andre var mer observant på att samtliga delar av intervjuguiden lyftes, för att vid behov ställa ytterligare frågor. Författarna alternerade sina roller mellan intervjuerna. Intervjuguiden användes som grund i intervjuerna men ordningen på nyckelfrågor samt eventuella användandet av följdfrågor berodde på informantens svar för att få ett flyt i intervjun och undvika upprepningar.

De inspelade intervjuerna transkriberades och sedan raderades ljudfilen. Hur datan analyserades presenteras i avsnittet Analysmetod. Efter sex intervjuer ansågs en mättnad ha uppstått, vilket innebar att fler informanter ej behövde eftersökas.

Analysmetod

För att förankra hermeneutiken, som är den teoretiska utgångspunkten i föreliggande studie, ansågs en hermeneutisk tolkningsanalys vara ett passande val som analysmetod för den insamlade datan.

Hermeneutisk tolkningsanalys

Även om Gadamer presenterat betydande insikter gällande filosofisk hermeneutik och hur det går att få en djupare förståelse av en text så utvecklade han aldrig en direkt arbetsmetod (Fleming, Gaidys & Robb, 2002). Fleming et al. (2002) utvecklade därför en forskningsmetod som baserades på Gadamers filosofiska hermeneutik där förförståelse och tolkning är centralt. Forskningsmetoden blir en form av hermeneutisk tolkningsanalys och är enligt Fleming et al. (2002) indelad i 5 steg:

Steg 1. Formulera forskningsfråga. Skapandet av forskningsfrågan är grundläggande i varje forskningsprocess då den influerar hela studien.

Steg 2. Identifiera förförståelse. Forskare som behandlar Gadamers filosofiska hermeneutik måste både identifiera och reflektera över sin förförståelse samt sina fördomar. Forskare behöver även vara medvetna om att sin förförståelse kan förändras under insamling och analys av data.

Steg 3. Erhålla förståelse genom dialog med forskningsdeltagare. Att erhålla förståelse kan utifrån Gadamers filosofiska hermeneutik ses som ett mer passande uttryck än att samla in information eller data. Att erhålla förståelse kräver enligt Gadamer en dialog, där forskaren är öppen för den andres åsikter. Dock ska forskaren inte endast försöka se fenomenet ur informantens synsätt utan förståelse ska sedan ske genom en förening av forskarens och informantens synsätt i de följande stegen.

Steg 4. Erhålla förståelse genom dialog med texten. Texten är dock inte endast den transkriberade intervjun utan involverar även skrivna kommentarer och

observationer som gjordes under intervjun. Dialogen med texten är själva analysfasen och sker genom rörelsen mellan del och helhet, vilket beskrivs som den hermeneutiska cirkeln. Steg 4 är indelad i fyra olika faser där första faser är att texterna läses igenom för att sedan urskilja uttryck som reflekterar den fundamentala meningen i texten som helhet. Att skapa förståelse för texten som helhet bör vara det första momentet i analysen då förståelse för helheten kommer influera förståelsen av alla delarna. I den andra faser undersöks varje del av texten för att förstå dess mening. Denna fas främjar identifikation av teman, detta leder till en rikare och mer detaljerad förståelse av fenomenet som undersöks. I den tredje faser relateras varje mening eller sektion till texten i sin helhet, vilket utvidgar helhetsbilden av texten. Den fjärde faser involverar identifiering av passager som kan representera den delade förståelsen mellan informanten och forskaren. Dessa passager ska kunna ge läsare av forskningen insikt av fenomenet som studerades.

Steg 5. Etablera trovärdighet. Forskaren är ansvarig för att skapa trovärdighet gällande arbetsmetoden och sanningsenlighet gällande analysen. Detta kan skapas genom att arbetsprocessen är tydlig och identifierbar samt att det finns tydlig dokumentering. En svårighet med att använda Gadamer's filosofiska hermeneutik är att förståelse endast kan erhållas genom både del och helhet. Detta innebär att forskaren har ansvar att förmedla tillräckligt med detaljer under både själva processen och resultatet.

Steg ett av analysmetoden presenteras i föreliggande studie under rubriken Syfte och Frågeställning. Gällande förförståelsen, som är steg två i analysmetoden, så presenteras den under den kommande rubriken Förförståelse. Steg tre innebär i föreliggande studie genomförandet av intervjuerna.

Steg fyra är själva analysen, som i sin tur vad indelad i fyra faser. Analysen genomfördes genom att i första faser skrevs alla transkriberingar ut och lästes igenom för att få en helhetsöverblick. I fas två studerades varje transkribering var för sig och vissa teman började observeras och framtolkas. Överstrykningspennor med olika färger användes för att underlätta urskiljandet av teman. I den tredje faser studerades återigen samtliga transkriberingar i sin helhet, samtidigt som alla

teman sattes i relation till helheten. Efter fas tre så återupprepades fas två följt av fas tre ytterligare en gång, detta för att förstärka det hermeneutiska tankesättet att röra sig fram och tillbaka mellan del och helhet och på så sätt förstärka kopplingarna mellan teman och helheten. I den fjärde fasen identifierades citat som kunde representera kopplingen och förståelsen mellan informantens utsago och författarnas tolkningar.

Steg fem, vilket innebär omfattande dokumentation av hela arbetsmetoden för att etablera trovärdighet, skedde genomgående under hela forskningsprocessen.

Förförståelse

Wallén (1996) är tydlig med att en huvudpunkt inom filosofiska hermeneutiken är att den som tolkar har förförståelse i form av kulturell och språklig gemenskap, denna förförståelse behöver artikuleras och göras medveten. Därmed var det viktigt att författarna till föreliggande studie dokumenterade sin förförståelse gällande studiens tema.

Författarna i studien har båda två flera års erfarenhet av att arbeta i var sitt fritidshem. Dessutom arbetar författarna vid skapandet av föreliggande studie som obehöriga lärare i fritidshem samtidigt som de utbildar sig till lärare i fritidshem. Detta har skapat både erfarenhet och förförståelse gällande fritidshemmets uppdrag och uteverksamhet. Bland annat innebar denna förförståelse att utomhusverksamheten kan variera stort mellan olika fritidshem/avdelningar samt att det kan vara stor skillnad mellan olika personals agerande och engagemang i utomhusverksamheten. Författarnas förförståelse omfattade även att själva synen på vad utomhusverksamhet är och hur den ska bedrivas ofta är olika hos fritidspersonal. Uppdraget kan även anses vara otydligt beskrivet i styrdokumentet. Författarna har via sina erfarenheter även medvetenhet kring att det kan variera i förutsättningar för utomhusverksamhet, både fysiska förutsättningar och prioritering hos ledningen.

Författarnas förförståelse har dessutom utökats i samband med skapandet av studiens forskningsöversikt. Här erhöles förståelse kring att det finns brist på forskning inom området samt att det finns många fördelar med utomhusverksamhet såsom fysiska, sociala och ökad inläring. Förståelse erhöles även gällande exempel på hinder för utomhusverksamhet såsom osäkerhet kring att ha barngruppen utomhus och bristen på samsyn.

Resultat

I detta avsnitt redogörs resultatet av den insamlade och analyserade datan som framkom utifrån den hermeneutiska tolkningsanalysen. Alla tolkningar av datan som presenteras i resultatet är därmed framtolkade utifrån ett hermeneutiskt perspektiv. Resultatet redovisas i form av fyra kategorier som tillsammans summerar resultatet kopplat till studiens syfte. Kategorierna innefattar hur den insamlade informationen har tolkats utifrån den hermeneutiska analysmetoden och stöds emellanåt av direkta citat från informanterna för att tydliggöra kopplingen mellan tolkning och data. Vissa fenomen återkommer i viss mån i mer än en av kategorierna, men med olika infallsvinklar. Att fenomen återkommer i olika kategorier anses av författarna till föreliggande studie som rimligt då den hermeneutiska analysmetoden innebär att röra sig fram och tillbaka mellan del och helhet. Detta innebär att alla delarna påverkar helheten och att helheten påverkar alla delarna.

Tolkningsbart uppdrag

I den insamlade datan utläses en enighet om att läroplanen för fritidshem var väldigt tolkningsbart gällande vad som ingår i uppdraget.

Men allting är ju en tolkningsfråga så att det är ändå upp till mig att tolka vad jag tycker att uppdraget innebär (Informant 5).

Informant 6 berättade att hen ansåg läroplanen som tydlig men detta på grund av att de skapat ett arbetssätt anpassat för det som gör att det blir enklare för de att förstå sig på uppdraget. Informant 6 ansåg därmed att läroplanen är tydlig men fortfarande tolkningsbar. Detta skiljer sig något från övriga informanter som anser läroplanen både otydlig och tolkningsbar. Författarna av föreliggande studie framtolkar att otydlighet och tolkningsbarhet inte är samma sak, bara för att något är tolkningsbart så behöver det inte vara otydligt beskrivet. Det är möjligt att lärare i fritidshem använder tolkningsbart som ett negativt fenomen och i samband med det även anser läroplanen som otydlig.

Gällande den tolkningsbara läroplanen kan författarna till föreliggande studie framtolka att lärare i fritidshem analyserar fram sina egna tolkningar av uppdraget kopplat till fritidshemmet och dess läroplan. Den tolkningsbara läroplanen skapar möjligheter gällande vad uppdraget innebär och möjliggör att kunna anpassa verksamheten beroende på elevgruppens behov och intresse.

Man kan ju plocka godbitarna ut så att man själv får arbeta mycket med det man själv tycker om. Och i mitt fall så tycker jag om att jobba utomhus, så då kan jag ta de delarna att överföra utomhus (Informant 3).

De stora tolkningsmöjligheterna gällande läroplanen kan anses vara negativt för en som är nyexaminerad lärare i fritidshem och som då inte har så mycket erfarenhet, medan en erfaren lärare i fritidshem kan använda den fria tolkningen på ett mer positivt sätt i verksamheten.

Vid datainsamlingen framkom att samverkan mellan avdelningar gällande uteverksamhet inte är något som är särskilt prioriterat på något av fritidshemmen. Samverkan sker snarare mestadels på loven samt när det är personal borta och det behövs stöttas upp. Informanterna hade velat samverka mer men anser sig hindrade av de stora barngrupperna och de olika behoven som eleverna har på fritidshemmen. Analysen visar dock på att bristen på samverkan även kan relateras till det tolkningsbara uppdraget. En nackdel med att lärare i fritidshem tolkar uppdraget olika är att olika synsätt kan riskerar att försvåra deras samverkan.

Stimulerande uteverksamhet

Något som framgick i den insamlade datan var informanternas resonemang kring vad som ingår i begreppet uteverksamhet. Samtliga informanter inledde tidigt sitt resonemang med att de antingen går i väg på utflykter eller att de vill gå i väg på utflykter. Informant 4 sa tydligt gällande uteverksamheten:

Det första man tänker på är att vi ger oss i väg, att man lämnar skolan (Informant 4).

Detta leder till tolkningen att framför allt utflykter används som stimulerande uteverksamhet då utflykter förknippades med upplevelse. Utomhusverksamhet som bedrivs på skolgården verkar därmed lätt glömmas bort. Att skolgården glöms bort kan bero på att den därmed inte uppfattas som en lika stimulerande miljö för uteverksamhet.

När informant 3 beskrev hur denne skulle vilja att uteverksamheten bedrevs så sa personen:

Jag skulle vilja jobba mycket mer för rastboden och ha ett bättre utbud, just nu finns det väldigt lite att göra (Informant 3).

En rastbod är ett utomhusförråd innehållande material som används utomhus under både skola och fritids. Att lärare i fritidshem ansåg rastverksamhet som en del av uteverksamheten framgick även det i informanternas resonemang, även om rastverksamhet faktiskt sker under skoltid och inte under fritidstid. Det verkar alltså som att fritidshemmet fortfarande har stark koppling till skolan, vilket då även involverar att skolgården kopplas till skolan. Därmed kan det tolkas att lärare i fritidshem känner ett behov av att lämna skolgården för att bedriva en stimulerande uteverksamhet på fritids. Planerade utflykter tolkas alltså vara ett av de vanligaste sätten att koppla sin uteverksamhet till läroplanen. Vid analysen så framkom en koppling mellan utflykter och det tolkningsbara uppdraget. Då läroplanen ansågs vara tolkningsbar och i vissa fall även otydlig så kan det vara lätt att fokusera på det som faktiskt är tydligt. Flera informanter nämnde gällande uteverksamhet att i läroplanens centrala innehåll står det bland annat att undervisningen ska innebära att orientera sig i närmiljö samt närmiljöns

möjligheter till vistelse i naturen. Detta uppfattas som tydligt och kan därmed tolkas vara en anledning till att utflykter får mycket fokus då det anses ett enkelt sätt att bemöta läroplanen.

Bristen på stimulerande skolgård och material verkar innebära att när eleverna är utomhus på fritids så blir det sällan organiserad verksamhet med tydligt syfte utan det blir snarare fri lek med det som finns att tillgå. Författarna till föreliggande studie framtolkade informanternas utsagor att generellt är fritidshemmen ute lika mycket förr som nu, dock var det förr mer fokus på lek och ha roligt och nu för tiden ska det finnas tydligare syften och mål. Eftersom det sällan verkade finnas tydligt syfte med att bara vara ute på skolgården så stödjer detta tolkningen att leka med eleverna på skolgården inte uppfattas ha samma dignitet som planerade utflykter.

Fokus på hindrande faktorer för uteverksamhet

Ytterligare ett framtolkat tema från analysen är att det oftast fokuserades på hinder i stället för möjligheter i verksamheten. Under resonemangen som lärarna i fritidshem hade kring förutsättningarna för uteverksamhet så lades största vikt kring varför de inte kunde arbeta bättre med sin uteverksamhet. Författarnas har förståelse kring att faktorer såsom elevgruppernas storlek, variationen av utbud på skolgårdar ofta anses som hinder i fritidsverksamhet. Även den stora skillnaden i vilket utbud som närmiljön har att erbjuda beroende på vart skolan ligger påverkar förutsättningarna. Det tolkningsbara uppdraget som lärarna i fritidshem har skapar dock möjligheter till att anpassa uteverksamheten för att bemöta hinder och anamma möjligheter.

Ja ja, möjlighet är bra, man ska inte gräva ner sig i hindren för då ser man bara hinder (Informant 2).

Kopplingar kan dras mellan citatet ovan till det som många av informanterna nämnde gällande saknaden av engagemang hos personalen samt att det ständigt fokuseras på hinder och risker. Avsaknaden av engagemang framtolkades vara ett hinder. Mer om engagemangets påverkan på uteverksamheten diskuteras vidare

under kommande rubrik. Tolkningen görs kring detta att lärare i fritidshem ibland blivit bekväma och helst inte gör saker som kräver allt för mycket utmaning av dem själva. Alla kraven som numera ställs för att ge sig i väg med elevgruppen utanför skolans område ses som ett större hinder än vad själva utflykten ses som en möjlighet för eleverna att få uppleva och ta lärdom av.

Dock framkom under informanternas resonemang att det finns möjligheter i sina uteverksamheter. Placeringen av skolan och vad området runt om kring har att erbjuda är något som författarna till den föreliggande studien har framtolkat en stor betydelse för fritidshemmets verksamhet. Detta då det skapar stora möjligheter att bland annat förflytta sig enkelt till närliggande skog eller lekplats för att bedriva verksamheten där i stället. Utflykter ansågs vara en bra aktivitet så länge hindren inte upplevs för stora. Informant 3 lyfter att använda närmiljön som ett verktyg för att låta eleverna träna sin förmåga att bygga nya relationer och skapa nya roller i elevgruppen.

Går du ut går du ut i skogen så är du en annan lekkamrat på ett annat villkor. Och det märker vi jättetydligt när man går till en lekplats eller går till skogen (Informant 3).

Fokuset på sina geografiska möjligheter kan dock framtolkas som ytterligare ett tecken på att lärare i fritidshem inte verkar se skolgårdarnas möjligheter gällande uteverksamhet.

Engagemangets påverkan på uteverksamheten

En del är helt enkelt mer engagerade i uteverksamheten än andra (Informant 1).

Analysen av datan visar att engagemanget i uteverksamhet verkar ha individuella faktorer snarare än om personen är utbildad lärare i fritidshem eller inte. Agerandet i aktiviteterna och hur personalen är med elevgruppen verkar alltså bero på hur hen är som person, den stora skillnaden mellan att vara utbildad lärare i fritidshem eller inte verkar snarare vara medvetenheten.

Utvecklade kan vara fantastiska på själva görandet men vet inte tanken bakom eller vad eleverna ska lära sig eller vad syftet eller målet är (Informant 5).

Det framkommer tydligt i resultatanalysen att frågan om varför något ska utföras är något som utvecklade lärare i fritidshem engagerar sig i. Detta till skillnad från utvecklade där det sällan prioriteras på grund av att utvecklade inte är insatta i läroplanen samt att det inte verkar finnas eget intresse. Faserna planera och utvärdera uteverksamheten åläggs alltså utvecklade medan utvecklade fokuserar sitt engagemang när de är involverade i genomförandet.

Resultatanalysen visar även att personalens engagemang kan vara en möjlighet medan brist på engagemang kan vara ett hinder gällande uteverksamheten. Att använda personalens intresse och engagemang för att effektivisera och skapa en kvalitativ uteverksamhet är en stor möjlighet. Däremot kan brist på engagemang förstärka hindren.

Vi hade tänkt gå på promenad men det regnar ju lite så vi är inne i stället (Informant 2).

Graden av engagemang behöver därmed överstiga hindren, annars blir inte uteverksamheten genomförd. Möjligheter och hinder redovisades tydligare i kategorin gällande fokus på hindrande faktorer för uteverksamhet.

Personalens engagemang har även koppling till ledningens prioritering av uteverksamheten. Det framgick att ledningen vill att personalen på fritidshemmet ska bedriva uteverksamhet men beroende på vilka förutsättningar som erbjuds så finns det olika engagemang.

Till slut sa jag att nu skiter jag i det här, och det gjorde jag. Resultatet...allt är sönder, allting försvinner (Informant 6).

Det skapas alltså en frustration utifall prioriteringen inte möter förutsättningarna, vilket förmedlas vidare på personalens engagemang och till slut på elevernas möjlighet till upplevelserik uteverksamhet.

Diskussion

Diskussionsavsnittet inleds med en diskuterande konklusion som sammanfattar helheten av resultatet, kopplat till föreliggande studies frågeställning samt tidigare forskning. Därefter diskuteras författarnas slutsatser av studiens resultat samt relaterar dessa slutsatser till tidigare forskning, denna del utgår ifrån de fyra kategorier som presenterades i resultatet. Därpå presenteras en metoddiskussion, under denna rubrik argumenteras det kring olika beslut som författarna tog gällande utformningen och genomförandet av föreliggande studie. Den sista delen i detta avsnitt är Förslag till vidare forskning. Här diskuterar författarna vad föreliggande studie skulle kunna ha för implikation i fritidshemmets verksamhet samt ger förslag på framtida forskning inom ämnet.

Konklusion

Frågeställningen i föreliggande studie bestod av vad lärare i fritidshems uppfattning av sitt uppdrag är gällande utomhusverksamheten samt hur de beskriver att de agerar i utomhusverksamheten utifrån sin uppfattning av uppdraget. Resultatet visar att lärare i fritidshem uppfattar sitt uppdrag kring uteverksamheten som tolkningsbart. Lärare i fritidshem såg att det fanns flera fördelar med att kunna tolka uppdraget så det passade individen. Dock påvisade studiens analys att i stället för att se alla möjligheter med tolkningsbarheten så fokuserades det ofta på olika hinder till att inte kunna bedriva önskad uteverksamhet. En ökad samverkan mellan olika avdelningar eller fritidshem hade kunnat underlätta både samarbete och tolkningar. Möjligtvis hade det varit gynnsamt med ett nationellt program kring utomhuspedagogik för att öka kunskapen såsom Faskunger et al. (2018) föreslår.

Gällande hur lärare i fritidshem agerar i utomhusverksamheten utifrån uppdraget så visade analysen att det fanns ett stort behov till att gå på utflykt till närområde för att bemöta uppdraget för uteverksamhet. Detta kan bero på att skolgården framtolkades vara ostimulerande. För att förvandla en ostimulerande miljö till

stimulerande krävs engagemang och i det fysiska agerandet var det individuella faktorer som avgjorde engagemanget med elevgruppen i stället för utbildningsnivå. Dock kräver förvandlingen av en ostimulerande miljö till en mer stimulerande miljö även en verksamhet med tydliga syften, vilket kräver agerande även i planerings- och utvärderingsfasen. Detta kan kopplas till Haglund (2009) som beskriver att erhålla det som betraktas som nyttiga aktiviteter (som utvecklar barnet) så ställs en hel del krav på personalen och deras utbildning. I planerings- och utvärderingsfasen upplevde lärare i fritidshem att de inte fick någon hjälp av utbildad personal utan de agerade själva i dessa moment.

Tolkningsbart uppdrag

Studiens resultat visade att läroplanen uppfattades framför allt som väldigt tolkningsbar, men även till viss del otydlig. Detta gällde både för fritidsverksamheten generellt och för fritidshemmets uteverksamhet. Informanternas resonemang gällande otydlighet och tolkningsbarhet bekräftar det som Ludvigsson och Falkner (2019) samt Närvänen och Elvstrand (2014) hävdar i sina studier, vilket är att lärare i fritidshem upplever sitt uppdrag otydligt. Författarna till föreliggande studie anser dock att det kan finnas en tanke med att läroplanen ska kunna uppfattas som otydlig och tolkningsbar. Läroplanen är uppdelad i olika delar varav kapitel fyra avhandlar fritidshemmet (Skolverket, 2022). Till skillnad från den målbeskrivning som finns gällande skolans kapitel så involverar kapitel 4 förmågor som ska tränas och centralt innehåll som fritidshemmets undervisning ska innefatta (Skolverket, 2022). Det kan alltså uppfattas som en tydlig markering från Skolverket att fritidsverksamheten ska vara tolkningsbar på grund av avsaknaden av tydliga mål.

Denna tolkningsbarhet kan självklart skapa osäkerhet, kanske framför allt hos oerfarna lärare i fritidshem. Osäkerheten kring undervisning utomhus kan påverka uteverksamheten negativt, vilket även stöds av Szczepanski och Dahlgren (2011). Det finns därmed en risk att lärare i fritidshem bedriver sin uteverksamhet med hjälp av traditioner i stället för läroplansperspektiv. Detta kan kopplas till

Gyllencreutz et al. (2020) som skriver att lärare tenderar arbeta utefter personliga erfarenheter snarare än ur professionellt perspektiv. Tolkningsbarheten i läroplanen innebär dock även väldigt många möjligheter att utforma undervisningen för att bemöta elevernas behov och intressen. Att utgå ifrån elevernas behov och intressen är något som står tydligt i läroplanen (Skolverket, 2022). Tolkningsbarheten kan även innebära att lärare i fritidshem kan använda sina egna styrkor på ett friare sätt för att utveckla verksamheten. Detta kräver dock att bra förutsättningar för verksamheten finns och överensstämmer med lärarna i fritidshems tolkning av uppdraget samt visioner med verksamheten.

Resultatet visade även att samverkan mellan fritidsavdelningar gällande uteverksamhet verkade ha låg prioritering. Detta kan kopplas till det tolkningsbara uppdraget då det ibland kan vara svårt att samverka om det finns olika synsätt. Att uteverksamheten kan bli lidande på grund av det tolkningsbara uppdraget stöds av Szczepanski och Dahlgren (2011) som anser att vissa delar av området kan utebli på grund av en varierad tolkning av utomhuspedagogiken. Det behövs därmed tillfällen där lärare i fritidshem får möjlighet att tillsammans resonera kring till det tolkningsbara uppdraget för att öka sin samverkan och hitta lösningar tillsammans. Sådana dialoger hade både främjat samverkan samt minskat osäkerheten kring uteverksamhet.

Stimulerande uteverksamhet

Denna kategori skapades utifrån tolkningen beträffande informanternas fokus på utflykter gällande uteverksamheten. När informanterna resonerade om sin uteverksamhet så framgick det tidigt och tydligt att deras tankar verkade dras till att lämna skolan för att erhålla utomhusupplevelser. Detta då den befintliga miljön inte ansågs vara stimulerande nog för upplevelse. Dock är det lätt att bli hemmablind för en miljö som ofta används och lärarna i fritidshems tidigare traditioner och tolkningar kan bli ett hinder för att utveckla verksamheten på egna skolgården till en mer stimulerande verksamhet.

Utflykter kan anses vara ett bra arbetssätt för att bemöta läroplanen. Att vistas i utomhusmiljö och naturen medför en större miljömedvetenhet och ett större ansvarstagande för närmiljön (Szczepanski & Dahlgren, 2011). Det står även tydligt i läroplanen att fritidshemmets undervisning ska involvera både att vistas i, samt orientera sig i, närmiljön (Skolverket, 2022). Detta innebär att det känns som utflykter är ett förankrat arbetssätt som dessutom har lång tradition. Dock är det inte det enda arbetssättet att arbeta med uteverksamhet. En nackdel med att fokusera på utflykter är att det kan krävas bra förutsättningar för att genomföra utflykten. Finns inte dessa förutsättningar så är det lätt att utflykter väljs bort och då faller uteverksamheten. En vanlig faktor som förhindrar utflykter är stora barngrupper (Andersson, 2013). Därmed behövs ett kompletterande arbetssätt för utomhusverksamhet, nämligen att använda den befintliga miljön vilket är skolgården. Szczepanski och Dahlgren (2011) resonerar kring begreppet ”hands-on”, den går ut på att eleverna erbjuds att skapa erfarenheter direkt genom att fysiskt arbeta med något och på så vis lära sig i stället för att läsa texter. Sådant arbete kräver ej att lämna skolgården. Åkerblom (2005) lyfter fram skolans utemiljö som pedagogisk resurs. Att förvandla skolgården till en mer stimulerande miljö kräver dock engagemang från personalen samt förutsättningar såsom material. Samtal bör därmed föras med ledningen gällande hur utemiljön prioriteras.

Vid den befintliga uteverksamheten på skolgården visade resultatet på att det snarare blir ”fri lek” med befintliga förutsättningar än planerad undervisning. Detta kan ha både fördelar och nackdelar. En fördel med den friare leken är att den tydligt riktar sig mot elevernas intresse. Detta kan kopplas till Perselli och Haglund (2022) som benämner att det framträder ett tydligare barnperspektiv samt ges större utrymme för elevdelaktighet med oplanerad aktivitet jämfört med planerad aktivitet. Nackdelen är att den ”fria leken” ofta sker utan syfte, vilket kan anses bekräftas av det faktum att informanterna prioriterade skolgårdsverksamheten så lågt och verkade ibland rentav vara bortglömd. Fritidshemmets verksamhet ska enligt läroplanen (Skolverket, 2022) bedriva undervisning, därmed bör lärarnas beslut och val i verksamheten ha syften. Den friare leken bör användas som en aktivitet med planerat syfte, för att åstadkomma

en kombination av lärarledda och elevinitierade aktiviteter. En sådan kombination är enligt Lager (2020) ett mål att sträva mot, detta kallas för det gemenskapande fritidshemmet.

Fokus på hindrande faktorer för uteverksamhet

Resultatet i denna studie visar på att ett återkommande tema hos informanterna är att de ständigt upplever hinder för sin uteverksamhet. Resultatet i studien visar på att lärare i fritidshem inte får de förutsättningar som de behöver för att genomföra en bra uteverksamhet, vilket även styrks av det Szczepanski & Dahlgren (2011) presenterade i sin studie. Fritidshemmets verksamhet har som krav på sig att innehållet i verksamheten skall ha ett syfte som utvecklar barnen på något vis (Haglund, 2009). Detta gör också att det krävs rätt förutsättningar för att kunna erbjuda eleverna den verksamhet eleverna har rätt till. Dock erbjuder det tolkningsbara uppdraget både möjligheter och förhindrande faktorer, om lärare i fritidshem i stället riktar om fokuset på möjligheter så hade det påverkat uteverksamheten på ett positivt sätt.

Placeringen av skolan och vad närområdet har att erbjuda är något som resultatet i studien menar på har en betydande roll för verksamheterna. Informanterna hade som återkommande ämne att elevgrupperna är för stora eller att vissa elever har behov av anpassning, detta upplevdes som ett stort hinder för att göra vissa saker i verksamheten. Alla nya regler och krav som ställs på lärare i fritidshem när de ska ge sig i väg utanför skolans område ses som orsaker till att man inte ger sig i väg med elevgrupperna. Att välja bort utflykter och andra aktiviteter för att fokusera på tillsyn är något som även Andersson (2013) benämner som vanligt i fritidsverksamhet.

Nivån av engagemang hos lärare i fritidshem framtolkades i resultatet också vara en stor bidragande faktor till att det ofta fokuseras på hinder i stället för att de möjligheter som finns. Gyllencreutz et al. (2020) menar i sin studie på att lärarna tenderar att grunda sitt synsätt personliga erfarenheter och sunt förnuft. Detta kan göra att lärare i fritidshem kan uppfattas som bekväm och oengagerad utifall hen

inte ser till elevernas intresse och inte låter sig utmanas i sin profession. Resultatet i studien framvisade att informanternas utsagor oftast handlar om att lärare i fritidshem helst inte gör saker som kräver allt för mycket utmaning av dem själva.

Engagemangets påverkan på uteverksamheten

Engagemang är en grundläggande faktor för att bedriva en bra uteverksamhet och författarnas förförståelse innebar medvetande om att det kan vara väldigt stora skillnader i engagemang hos personal i fritidshem. Lärare i fritidshem ska vara närvarande och engagerad i samtliga situationer, både inne- och utomhusverksamhet (Perselli & Haglund, 2022). Därmed kan det diskuteras utifall detta innebar någon skillnad mellan utbildade lärare i fritidshem och utbildad fritidspersonal. Något som författarna anser värt att notera är att samtliga lärare i fritidshem resonerade att det endast var individuella faktorer som påverkade engagemanget med eleverna, inte faktorer så som ålder eller utbildning. Lärare i fritidshem verkar därmed kunna medge att de som yrkesgrupp inte anser sig mer engagerade med eleverna än annan personal i verksamheten. Hjalmarsson (2013) beskriver att aktiviteter i fritidshemmet ofta är strategier för att hantera stora elevgrupper snarare än fokusera på lärandet. Vid sådana situationer kan det därmed utifrån sett vara svårt att i aktiviteten se vem som är utbildad och vem som är utbildad.

Den stora skillnaden gällande engagemang ansågs dock vara när det gäller förankring i läroplanen och ett medvetet syfte med aktiviteter och agerande i uteverksamheten. Värt att diskutera är huruvida de utbildade är ointresserade av att ta till sig läroplanen eller om de faktiskt fått en ordentlig möjlighet att göra det. Om det ska finnas en förväntan på att utbildade ska agera mer syftesmedvetet mot läroplanen så behöver de vara med på planeringar och andra former av möten. Om anledningen till brist på koppling till läroplanen grundar sig i bristen på intresse bör det diskuteras huruvida utbildade får någon anledning till att visa intresse. Författarnas förförståelse är att utbildade har lägre lön än utbildade samt inte alltid är med på lika många planeringar. Detta kan minska utbildades

intresse för läroplanen och låter istället lärare i fritidshem vara de som engagerar sig i läroplanen.

Att personalens engagemang ansågs vara en möjlighet i uteverksamheten medan brist på engagemang ansågs vara ett hinder är inte förvånande. Stora delar av samtliga undervisningsämnen och teman kan flyttas utomhus (Jordet, 2007), detta innebär att finns det engagemang hos lärare i fritidshem så har uteverksamheten oerhörda möjligheter. Vid brist på engagemang så är det lätt att gömma sig bakom hinder och skylla på dessa för att inte genomföra ett visst moment. Exempel på hinder kan vara begränsning av tid och resurser eller brist på stöttning från ledningen och kollegorna (Szczepanski & Dahlgren, 2011). Dock kan nämnda faktorer även leda till brist på engagemang, inte bara att individen använder dem som undanflykter. Därmed är samverkan med kollegor och en bra dialog med ledningen gällande förutsättningar och prioriteringar viktigt för att lärare i fritidshem ska kunna bevara och utveckla sitt engagemang.

Metoddiskussion

För att bemöta studiens syfte som är att undersöka hur lärare i fritidshem resonerar kring sitt uppdrag gällande utomhusverksamheten ansågs det mest lämpat att genomföra semistrukturerade intervjuer. Intervjuguiden testades på en lärare i fritidshem för att se om den behövdes korrigeras och samtidigt så gav detta tillfälle för erfarenhet till författarna då deras erfarenheter är begränsade kring intervjusituationer. Intervjuguiden korrigeras marginellt efter testintervjun. Valet att båda författarna skulle delta under samtliga sex intervjuer grundade sig i att författarnas erfarenheter av intervjuer var begränsade. Att båda författarna var närvarande gav en trygghet till att intervjun skulle bli genomförd på så bra sätt som möjligt.

För att undvika risk för skapande av försvarsattityd hos informanterna så framgick det tydligt vid varje intervjusituation att det enbart efterfrågades informantens resonemang och att det inte fanns något rätt eller fel. Författarnas val att genomföra intervjuerna med en informant i taget grundade sig i att det skulle

skapa större möjlighet att få fram var och en av informanternas resonemang och inte bli hämmade av varandra. En risk med att båda författarna i föreliggande studie genomförde intervjuerna med en informant i taget är att det blir mer tidskrävande samt att informanten kan uppleva sig obekväm och i maktunderläge vid två mot en. Därmed var det viktigt att det skapades en trygg intervjusituation för informanten. Detta kan kopplas till Patel och Davidsson (2019) som belyser vikten av att skapa en personlig relation till informanten och visa ett genuint intresse och förståelse för informanten. En annan fördel med att endast intervjua en informant i taget var också att arbetet med att transkribera förenklades då det enbart var tre röster vid varje intervjusituation. Vid en gruppintervju så upplevde författarna att det skulle kunna ske förvirring kring vem som sa vad.

En av intervjuerna genomfördes via Teams då informanten var sjuk och kunde inte medverka fysiskt men ville väldigt gärna delta i studien ändå vid inbokat tillfälle. Detta kan uppfattas som en risk då det kan upplevas svårare att erhålla en inbjudande intervjusituation digitalt än fysiskt. Författarna ansåg dock inte att det påverkade resultatet av intervjun i större utsträckning. Detta styrks av Denscombe (2018) som menar på att det finns samma fördelar och nackdelar gällande digital personlig interaktion som när intervjun sker ansikte mot ansikte. Det subjektiva urvalet riktades till utbildade personer med titeln lärare i fritidshem där en variation av ålder, kön och placering av skolan ansågs ha en stor betydelse för studien. Urvalet grundade sig i att författarna till föreliggande studier hade en förståelse kring ämnet och sökte efter resonemanget kring uteverksamheten. Att rikta in urvalet av informanter till en mindre grupp med en specifik titel för att få fram bästa informationen för studien är något som styrks av Denscombe (2018). Författarna är väl medvetna om att det blev en begränsad grupp personer som blev relevanta för studien men den avgränsningen var nödvändig för att få fram den data som var relevant för studiens syfte.

Föreliggande studie eftersökte strävan efter teoretisk mättnad. En diskussion kan föras gällande när teoretisk mättnad uppstår men i föreliggande studie ansågs sex intervjuer vara tillräckligt då studien genomförs på grundläggande nivå. Valet i att genomföra intervjuer i stället för observationer grundade sig i att studien syftar till

att få fram hur lärare i fritidshem resonerar. Hade syftet i stället varit att se på agerandet hos lärare i fritidshem så skulle det vara av större vinning att genomföra observationer och på så sätt kunna samla in information kring deras agerande och beteende i vardagliga situationer (Patel och Davidsson, 2019).

Hermeneutiken bygger på tolkningar och uppfattningar (Brinkkjær & Høyen, 2020), detta bemöter väl föreliggande studies syfte men innebär även nackdelen att det är författarnas subjektiva tolkning som presenteras. Därmed finns det en risk att andra ej hade tolkat den insamlade datan på exakt samma sätt. Det var därför viktigt för författarna att hålla sig till den beskriva analysprocessen som beskrevs av Fleming et al. (2002) för att förmedla trovärdighet i sina tolkningar.

Implikation och vidare forskning

Föreliggande studie kan anses relevant då forskning kring fritidshemmets uteverksamhet kan anses tunn, vilket presenterades i avsnittet Tidigare forskning. Resultatet i denna studie visar på att uteverksamheten i fritidshemmen oftast förknippas med utflykter och väldigt sällan med verksamheten på skolgården. Föreliggande studie kan därmed användas som inspiration till att starta ett utvecklingsarbete där fokus läggs på att skapa en attraktiv och fungerande uteverksamhet på skolgården. Föreliggande studie kan även inspirera kring samverkan mellan avdelningar och mellan fritidshem för att diskutera det tolkningsbara uppdraget gällande uteverksamheten. Föreliggande studie skulle även kunna vara till användning vid en insats gällande att finna varje lärare i fritidshems styrkor gällande uteverksamhet och därmed kunna skapa ett större engagemang inom yrkeskategorin.

Förslag på en framtida studie är att justera studiens syfte och via en observationsstudie studera lärare i fritidshems agerande i uteverksamheten snarare än att efterfråga deras resonemang. Det går även att vidareutveckla föreliggande studie genom att genomföra observationer på lärare i fritidshem och se hur de agerar i uteverksamheten. Detta för att sedan tolka deras agerande och sätta det i relation till deras resonemang. Ytterligare ett förslag på vidare utveckling av

studien är att rikta om urvalet av informanter och rikta in sig på de som är utbildade för att kunna jämföra och se vilka skillnader i resonemang som uppdagas mellan dem och de som är utbildade lärare i fritidshem.

Referenslista

Ackesjö, H., Nordänger, U.K., & Lindqvist, P. (2016). "Att jag kallar mig själv för lärare i fritidshem uppfattar jag skapar en viss provokation": Om de nya grundlärarna med inriktning mot arbete i fritidshem. *Educare - Vetenskapliga skrifter*. (1), 86–109. <https://swepub.kb.se/bib/swepub:oai:DiVA.org:mdh-50780>

Andersson, B. (2013). *Nya fritidspedagoger – I spänningsfält mellan tradition och nya styrformer*. [Doktorsavhandling, Umeå universitet]. <http://umu.diva-portal.org/smash/record.jsf?language=sv&pid=diva2%3A603114&dswid=-6558>

Becker, C., Lauterbach, G., Spengler, S., Dettweiler, U., & Mess, F. (2017). Effects of Regular Classes in Outdoor Education Settings: A Systematic Review on Students' Learning, Social and Health Dimensions. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(5), 485. <http://doi.org/10.3390/ijerph14050485>

Bergström, L., & Tronvik, H. (2012). Frisk i naturen. *Nordiska ministerrådet*. <http://dx.doi.org/10.6027/TN2012:522>

Boström, L., & Berg, G. (2018). Läroplansimplementering och korstryck i fritidshemmets arbete. *Educare – Vetenskapliga tidskrifter*, 2, 107–131. <https://doi.org/10.24834/educare.2018.2.6>

Brinkkjær, U., & Høyen, M. (2020). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. (Andra upplagan). Studentlitteratur.

Cederberg, M., & Ericsson I. (2015). Physical activity and school performance: a survey among students not qualified for upper secondary school. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 20(1), 45–66. <http://doi.org/10.1080/17408989.2013.788146>

Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. Studentlitteratur.

Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (Fjärde upplagan). Studentlitteratur.

Faskunger, J., Szczepanski, A., & Åkerblom, P. (2018). *Klassrum med himlen som tak. En kunskapsöversikt om vad utomhusundervisning betyder för lärande i grundskolan*. (10). Linköpings universitet, Sveriges lantbruksuniversitet och Tankesmedjan Movium. <https://doi.org/ct6t>

Fleming, V., Gaidys, U., Robb, Y. (2003). Hermeneutic research in nursing: developing a Gadamerian-based research method. *Nursing Inquiry* 2003; 10(2): 113–120. <https://doi.org/10.1046/j.1440-1800.2003.00163.x>

Gilje, N. (2020). *Hermeneutik som metod: en historisk introduktion*. Daidalos.

Gyllencreutz, L., Rolfsman, E., Frånberg, G.- M., & Saveman, B.-I. (2020). Injury risks during outdoor play among Swedish schoolchildren: teachers' perceptions and injury preventive practices. *Education 3–13*. 48:1, 1–11. <https://doi.org/10.1080/03004279.2018.1551912>

Haglund, B. (2009). Fritid som diskurs och innehåll: En problematisering av verksamheten vid afterschool programs och fritidshem. *Pedagogisk forskning i Sverige*. 14(1), 22–44. <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1263143&dswid=9648>

Hippinen Ahlgren, A. (2017). Miljön som didaktiskt verktyg. I A. S. Pihlgren (Red.), *Fritidshemmets didaktik* (Femte upplagan, s. 99-118). Studentlitteratur.

Hjalmarsson, M. (2013). Governance and Voluntariness for Children in Swedish Leisure-Time Centres: Leisure-Time Teachers Interpreting Their Tasks and

- Everyday Practice. *International Journal for Research on Extended Education*, 1(1), 86–96. <https://www.budrich-journals.de/index.php/IJREE/article/view/19837>
- Holmberg, L. (2021). *Att bli fritidshemslärare*. (Första upplagan). Liber.
- Hunter, M., Gillespie, B., & Yu-Pu Chen, S. (2019). *Urban Nature Experiences Reduce Stress in the Context of Daily Life Based on Salivary Biomarkers*. *Frontiers in Psychology*, 10(722). <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00722>
- Jacobsson, R. (2017). Hela barnet, hela skolan. I A.S. Pihlgren (Red.), *Fritidshemmet* (Andra upplagan, s. 93–114). Studentlitteratur.
- Jordet, A. (2007). ”Nærmiljøet som klasserum”: En undersøkelse om uteskolens didaktikk i et danningsteoretisk og erfaringspedagogisk perspektiv. [Doktorsavhandling, Universitetet i Oslo]. https://brage.inn.no/inn-xmlui/bitstream/handle/11250/132008/Jordet_A_n%c3%a6rmilj%c3%b8et.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Lager, K. (2020) Possibilities and Impossibilities for Everyday Life: Institutional Spaces in School-Age Educare, *IJREE – International Journal for Research on Extended Education*, 8(1), 22–35. <https://doi.org/10.3224/ijree.v8i1.03>
- Ljusberg, A-L., & Holmberg, L. (2019). Lärare, barn och lärande i kurslitteratur: ideologiska dilemman i talet om fritidshem. *Educare*, (3), 17–33. <https://doi.org/10.24834/educare.2019.3.2>
- Ludvigsson, A., & Falkner, C. (2019). Fritidshem – ett gränsland i utbildningslandskapet: Lärare i fritidshems institutionella identitet. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, 5, 13–26. <https://doi.org/10.23865/ntpk.v5.1181>
- Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. (2022) Skolverket. <https://www.skolverket.se/getFile?file=9718>

- Närvänen, A-L., & Elvstrand, H. (2014). På väg att (om)skapa fritidshemskulturer.: Om visioner, gränsdragningar och identitetsarbete. *Barn – forskning om barn och barndom i Norden*, 32(3), 9–25.
<https://doi.org/10.5324/barn.v33i3.3498>
- Patel, R. & Davidson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (Femte upplagan). Studentlitteratur.
- Perselli, A.-K., & Haglund, B. (2022). Barns perspektiv och barnperspektiv: en analys av utgångspunkter för fritidshemmets undervisning. *Pedagogisk forskning i Sverige*. 27(2), 75–95. <https://doi.org/10.15626/pfs27.02.04>
- Skolverket. (2022). *Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet: Lgr22*. <https://www.skolverket.se/getFile?file=9718>
- Skolverket. (14 september 2023). *Nya kurs- och läroplaner (Lgr22)*. <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/forandringar-inom-skolomradet/sidor-tidigare-forandringar/nya-kurs--och-laroplaner-lgr22>
- Szczepanski, A., & Dahlgren, L. O. (2011). Lärares uppfattningar av lärande och undervisning utomhus. *Didaktisk Tidskrift*, 20(1), 21–48. [Lärares uppfattningar av lärande och undervisning utomhus \(diva-portal.org\)](https://www.diva-portal.org/record.jsf?aq2=%5B%5B%5D%5D&c=26&af=%5B%5D&searchType=SIMPLE&query=&language=sv&pid=diva2%3A619350&aq=%5B%5B%7B%22organisationId%22%3A%222343%22%7D%5D%5D&sf=all&aqe=%5B%5D&sortOrder=author_sort_asc&onlyFullText=false&noOfRows=50&dswid=-6047)
- Szczepanski, A. (2013). Platsens betydelse för lärande och undervisning: ett utomhuspedagogiskt perspektiv. *NorDiNa*. (9:1, 3–17). http://liu.diva-portal.org/smash/record.jsf?aq2=%5B%5B%5D%5D&c=26&af=%5B%5D&searchType=SIMPLE&query=&language=sv&pid=diva2%3A619350&aq=%5B%5B%7B%22organisationId%22%3A%222343%22%7D%5D%5D&sf=all&aqe=%5B%5D&sortOrder=author_sort_asc&onlyFullText=false&noOfRows=50&dswid=-6047
- Wallén, G. (1996). *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*. (Andra upplagan). Studentlitteratur.

Åkerblom, P. (2005). *Lära av trädgård – Pedagogiska, historiska och kommunikativa förutsättningar för skolträdgårdsverksamhet*. [Doktorsavhandling, Swedish University of Agricultural Sciences].

https://pub.epsilon.slu.se/935/1/Akerblom_200577_kappa.pdf

Bilaga 1

Intervjuguide

Hur länge har du arbetat som lärare i fritidshem?

-Har du arbetat på andra fritidshem än där du är nu?

Arbetade du i fritidshem även innan du blev utbildad?

-Om du har arbetat innan utbildningen...har ditt arbetssätt förändrats efter du gått utbildningen? I så fall hur?

Hur tydlig tycker du att fritidshemmets läroplan är om hur man ska arbeta på fritids?

-Vad finns det för fördelar och nackdelar som det är nu?

Vad är din uppfattning av fritidshemmets uppdrag om uteverksamhet?

-Vad finns det för fördelar och nackdelar som det är nu?

Hur ser er uteverksamhet ut där du arbetar nu?

-Om ni har olika avdelningar, vilka skillnader/likheter finns det?

Hur skulle du beskriva att prioriteringen av uteverksamheten är i din verksamhet?

- Från kollegor

- Från ledning

Hur skulle du beskriva att du jobbar med uteverksamhet för att bemöta uppdraget?

- Vilka möjligheter och hinder tycker du att det finns i er uteverksamhet?

- Hur skulle du vilja att uteverksamheten skulle bedrivas?

Hur skulle du beskriva att synen på uteverksamhet har förändrats sen du började arbeta på fritidshem?

- Hur har sättet att jobba i uteverksamheten förändrats sen du började arbeta på fritids?

Hur tror du uppfattningen av fritidsuppdraget påverkas om personalen är utbildad lärare i fritidshem eller inte?

- Hur kan sättet att jobba i uteverksamheten påverkas av om personen är utbildad lärare i fritidshem eller inte?

Finns det något du skulle vilja tillägga om fritidsuppdraget eller om uteverksamheten?

Bilaga 2

Informationsbrev och försäkran om samtycke

Till lärare i fritidshem på skolan: _____

Förfrågan om att delta i en studie.

Hej!

Vi heter Jimmy Karlsson och Pontus Jönsson och vi studerar till Lärare i fritidshem på Högskolan i Kristianstad. Som en del i utbildningen skriver vi nu vårt examensarbete där vi genomför en studie med inriktning på utomhusverksamhet. Studiens syfte är att undersöka hur lärare i fritidshem resonerar kring sitt uppdrag gällande utomhusverksamheten. Därför vill vi nå ut till olika lärare i fritidshem för att intervjua dem om vad deras uppfattning är om sitt uppdrag gällande utomhusverksamheten och hur de beskriver att de agerar i utomhusverksamheten utifrån sin uppfattning av uppdraget.

Denna intervju kommer i så fall att ske på en tid och plats som passar både den intervjuade och oss som intervjuar, dock gärna på en onsdag om det är möjligt. Tidsperioden för att genomföra intervjun kommer vara under v.39 och v.40. Intervjun genomförs med både Pontus och Jimmy närvarande och sker vid ett enda enskilt tillfälle. Intervjun kommer pågå i max en timme och kommer att spelas in med endast ljudupptagning.

Det är helt frivilligt att delta i studien och den som intervjuas har rätt att avbryta sitt deltagande när som helst. All data kommer behandlas konfidentiellt, vilket innebär att inga namn eller personuppgifter kommer att avslöjas. Studien kommer redovisas på Högskolan i Kristianstad och eventuellt publiceras i forskningsportalen, vilket är HKRs databas för vetenskapliga publikationer. Har du frågor om studien, deltagandet eller vill del av resultatet så är du välkommen att kontakta Jimmy eller Pontus via mail.

Jag samtycker att jag har erhållit information om studien och godkänner mitt deltagande:

(vänligen kryssa i rutan om du godkänner deltagande)

Underskrift _____

Vid godkännande av att delta i studien så var vänlig kontakta Jimmy eller Pontus via mail senast 15/9-2023 för att diskutera ett passande intervjutillfälle.

Det påskrivna brevet lämnas till Jimmy och Pontus vid intervjutillfället.

Jimmy Karlsson: jimmy.karlsson@halmstad.se

Pontus Jönsson: pontus.jonsson@halmstad.se

Handledare på Högskolan i Kristianstad: Patrik Ehrlow, patrik.ehrlow@hkr.se